

Terugkeer van het economisch patriottisme

AMID FALJAOUI

Terwijl iedereen de mond vol heeft over het 'liberalisme', moeten we vaststellen dat het veeleer slecht gesteld is met dat liberalisme. In nog geen twee weken tijd is het duidelijk dat niet het liberalisme, maar een terugkeer naar het protectionisme de trend is. Behalve in België ...

“Verboden toegang”: dat opschrift zou binnenkort wel eens op het kapitaal van heel wat Franse ondernemingen kunnen kleven. De Franse Regering heeft immers aangekondigd dat ze een lijst met de ‘strategische’ industriële sectoren heeft opgesteld. De Franse staat zou kunnen verbieden dat een buitenlandse groep een bedrijf overneemt dat tot die ‘strategische’ sectoren behoort.

Dit nieuws kwam er niet helemaal onverwacht. Ten eerste, omdat Eerste Minister Dominique de Villepin al had opgeroepen tot “meer economisch patriottisme”. Maar dat is niet de enige reden. Het is ook

duidelijk dat deze lijst van beschermde sectoren er komt na de Danone-zaak, die in juli meermaals de krantenkoppen haalde. Toen stonden de Franse politici – zowel links als rechts – op de bres om zogenaamd te verhinderen dat PepsiCo het bedrijf Danone rauw zou verslinden.

Door de bekendmaking van een lijst met beschermde sectoren, maakt de Franse Regering duidelijk dat er grenzen zijn aan het liberalisme en vooral dat een nieuwe vorm van protectionisme opduikt. Denk vooral niet dat het alleen om Frankrijk gaat, verre van.

ONVOORSPELBARE FAZI

Italië liet zich evenmin onbetuigd. Een voorbeeld? De manier waarop Antonio Fazi, de gouverneur van de nationale bank van Italië, het openbare overnamebod van de Nederlandse ABN Amro op Banca Antonveneta heeft verhinderd, is in een echt schandaal geëindigd door de

voorkeursbehandeling die het tegenaanbod van de Banca Popolare Italiana (BPI) kreeg. Eind juli verschenen in de pers ophefmakende telefoongesprekken tussen Fazi en Gianpiero Fiorani, de baas van BPI. Aan de gouverneur, die hem opbelt om hem te vertellen dat hij het licht op groen gezet heeft voor zijn tegenaanbod op Antonveneta, antwoordt Fiorani: “Ah, Tonino, het raakt me, ik krijg er kippenvel van, ik wil je bedanken. Ik zou je een zoen op je voorhoofd willen geven, maar dat gaat nu niet ...”. Zelfs al staan de Italianen bekend om hun zuiderse uitbundigheid, toch zijn die woorden tussen een bankier en zijn toezichthoudende overheid misplaatst ...

De *combinazione* heeft nog des te meer gechoqueerd omdat de gouverneur, “die over de Italiaanse bankwereld heerst als Lodewijk XIV over Versailles”, een al even partijdige houding heeft aangenomen in een andere zaak, met name het openbare overnamebod van de Spaanse groep BBVA op de

Banca Nazionale del Lavoro. En dit terwijl net een maand voor deze plotselinge ommezwaai van de governatore Fazi, de UniCredit-bank met de volledige goedkeuring van de Duitse overheid in het huwelijksbootje was gestapt met haar Duitse tegenhanger, de HypoVereinsbank (HVB).

NIVEA IS NIET TE KOOP

Het economisch chauvinisme duikt niet alleen in Zuid-Europa op. Ook Duitsland liet zich niet onbetuigd. Het meest symbolische voorbeeld hiervan vormt de Duitse verankering van de Hamburgse groep Beiersdorf, de fabrikant van de Nivea-producten. De enige kandidaat voor een overname was het Amerikaanse Procter & Gamble. De overname werd door de Duitsers bijzonder scheef bekeken. Ze werd voor hen evenwel ronduit onaanvaardbaar wanneer in september 2003 de 'veelvraat' uit Cincinnati de hand legt op Wella, het andere pronkstuk van de Duitse cosmetica-industrie. Een maand later verhoogt de Hamburgse groep Tchibo haar aandeel in Beiersdorf tot 50 %, terwijl de stad Hamburg het rijtje vervolledigt met 10 % van de aandelen.

VERBODEN TOEGANG

Ontsnappen de Angelsaksische landen aan dat economisch patriottisme? Ook zij zelfs niet. In de Verenigde Staten is de Unocal-zaak hier een typische illustratie van. China had zijn

oog laten vallen op deze kleine Californische petroleumgroep, waarop landgenoot Chevron al een bod had gedaan. Net zoals die laatste nam China National Offshore Oil Corp. (Cnooc) lobbyisten onder de arm die nauwe banden hebben met de Regering-Bush, maar het bedrijf werd al gauw duidelijk gemaakt dat het de handdoek in de ring moest gooien. Zelfde verhaal voor Haier, dat de duimen moest leggen voor Whirlpool in haar poging om de huishoudtoestellenfabrikant Maytag over te nemen. In de Angelsaksische landen is het staatskapitalisme niet zo geliefd, toch heeft Washington Renault de Mack-vrachtwagens laten kopen en heeft Londen de aankopen van het Franse EDF toegelaten. Een Chinese onderneming die door Peking wordt gecontroleerd, was wellicht net iets te veel gevraagd ... Al in 2003 had de groep Hutchinson Whampoa, eigendom van de Hongkongse miljardair Li Ka-Shing, haar wens om Global Crossing over te nemen moeten laten varen, omdat de Amerikaanse overheid op haar huid zat.

Het Amerikaanse liberalisme heeft dus grenzen voor de bedrijven van Peking. Alleen Albion blijkt zich open te stellen voor de ambities van het buitenland. Ook al heeft de Amerikaanse immobiliën magnaat Malcolm Glazer zich met de overname van Manchester United de woede van de supporters van de club op de hals gehaald.

BELGIË IS UITZONDERING

“Hoe zit het met België?” zult u zich afvragen. De zaak Suez-Electrabel maakt één ding duidelijk: het is lang geleden (sinds de Generale) dat de Belgen hun industriële paradepaardjes hebben verdedigd. Slechter nog, ze doen alsof ze de beloftes die hen worden gedaan, nog geloven ook. Enkele voorbeelden zullen dit verduidelijken. In het openbare overnamebod van Suez op de aandelen van Electrabel die ze nog niet in handen heeft, heeft Suez zich geëngageerd om de tewerkstelling bij Electrabel te behouden: wij schrijven dat niet, maar wel de directie van Suez. Dat werd zelfs schriftelijk meegedeeld aan de vakbondsvertegenwoordigers bij Electrabel. Trouwens is dat niet de enige belofte. De directie van Suez heeft Guy Verhofstadt ook te kennen gegeven dat ze het Frans-Belgische karakter van de groep wil behouden. Met andere woorden, de beslissingscentra inzake energie zouden in België blijven. Maar zoals altijd, hebben die beloften alleen waarde voor wie ze wil geloven. Aangezien we niet tot de ingewijden van Suez behoren, weten we niet wat er in werkelijkheid van zal terechtkomen. Maar als je weet wat er van soortgelijke beloftes in het verleden terechgekomen is, kun je zoal iets vermoeden ...

DRIE VOORBEELDEN

1998 was het jaar waarin Total een van onze Belgische paradepaardjes heeft overgenomen,

Petrofina. Thierry Desmaret, de Franse baas van Total, heeft toen verklaard dat de beslissingscentra van de raffinage en de petrochemie in België zouden blijven. Overbodig te vermelden dat alle beslissingen tegenwoordig in Parijs worden genomen. Daarvoor moet je maar eens in Brussel Zuid kijken hoeveel Belgische kaderleden dagelijks met de Thalys naar het moederbedrijf in Parijs reizen.

Een ander voorbeeld is dat van de GB-warenhuizen, die in 2000 door Carrefour zijn overgenomen. Ook toen werden autonome beslissingen op lokaal niveau gegarandeerd.

Tegenwoordig worden de meeste beslissingen in Parijs genomen. De Belgen hebben maar één heel magere troost: de twee voornaamste families die aandeelhouder zijn van Carrefour, hebben als privé-adres Brussel gekozen, maar dat is enkel om fiscale redenen.

Ook bij Cockerill Sambre (de groep is toegetreden tot Usinor in 1998, die wat later Arcelor is geworden) werd gezegd dat de beslissingscentra in België zouden blijven. Het Waalse Gewest hoopte zelfs op inspraak via een minderheidsparticipatie in Arcelor, maar ook dat heeft tot niets geleid. Het bewijs is dat het Waalse Gewest zijn Arcelor-aandelen heeft verkocht om zijn Marshall-plan te financieren, omdat het sowieso niets te zeggen had in de raad van bestuur van Arcelor.

LEUGENS

Mogen we hopen dat de Belgische politici en decision-makers een lesje geleerd hebben uit het verleden? Niet in het minst. Het beste bewijs is de manier waarop Suez de laatste Electrabel-aandelen in de wacht heeft gesleept. We zetten de feiten even op een rijtje.

Op 13 mei 2005 klimt de koers van het Electrabel-aandeel voortdurend. Investeerders speculeren dan ook op een overnamebod van Suez op haar elektriciteitsdochteronderneming. Op een schriftelijke vraag van financier Knight Vinke, antwoordt de Franse baas van Suez, Gérard Mestrallet, “dat er geen enkel plan op tafel ligt”. Op 9 augustus 2005 kondigt Suez daarentegen aan dat ze een openbaar overnamebod doet op de Electrabel-aandelen die ze nog niet in bezit heeft. Gérard Mestrallet is dus op heterdaad betrapt op liegen.

Toch weigert België zich patriotisch op te stellen. Op zuiver economisch vlak is dat te verdedigen. Auteurs als Adam Smith hebben immers aangetoond dat iedereen belang heeft bij vrije handel. De vraag luidt: wat doe je als een reeks heel belangrijke landen de regel niet meer naleven?